

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Факультет соціології
Кафедра методології та методів соціологічних досліджень

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему:

“Зміна ставлення жителів Німеччини до пацифізму через розпочату
Росією війну проти України”

Спеціальність: 054 «Соціологія»
Освітня програма «Соціологія»
Освітній ступень: магістр
Кваліфікація: магістр соціології

Авторка:

Джевага Марія Олегівна,
студентка магістратури

Науковий керівник:

Сидоров Микола Володимир-
Станіславович,
кандидат фізико-математичних наук,
доцент

Магістерська робота допущена до захисту
рішенням кафедри методології та методів соціологічних досліджень
Протокол № 11 від «19» травня 2022 р.

Зав. кафедри _____ доц. Микола СИДОРОВ
підпис

Київ 2022

Реєстрація

номер

дата

підпис лаборанта кафедри

Рекомендовано

до захисту

підпис наукового
керівника

ініціали, прізвище наукового керівника

Результат захисту

оцінка

дата

захисту

Голова ЕК

підпис

ініціали,

прізвище

Члени ЕК

підпис

ініціали,

прізвище

підпис

ініціали,

прізвище

підпис

ініціали,

прізвище

підпис

ініціали,

прізвище

Секретар ЕК

підпис

ініціали,

прізвище

Анотація

В дипломній роботі розглянуто причини появи та розвиток пацифізму, як політичного напрямку Німеччини та стан на сьогодні. У рамках теми зроблений аналіз змін політичного напрямку у зв'язку з військовими конфліктами у минулому та сучасною війною в Україні розв'язаною Росією. Також у роботі наведені результати пілотажного дослідження що встановило тенденцію готовності жителів Німеччини до змін політики ненадання зброї у зони військового конфлікту та підтримка у рішеннях про допомогу Україні. Також був проаналізований зв'язок між ЗМІ, від яких жителі Німеччини отримують інформацію про місцеві військові дії та їх думками та прогнозами щодо війни в Україні.

Ключові слова: війна в Україні, війна у Європі, Німеччина, політика пацифізму, ЗМІ, онлайн опитування.

Abstract

The dissertation considers the reasons for the emergence and development of pacifism as a political trend in Germany and the current situation. The topic analyzes the changes in the political direction in connection with the military conflicts in the past and the current war in Ukraine resolved by Russia. The paper also presents the results of a pilot study that found a trend in the readiness of Germans to change the policy of non-provision of weapons in areas of military conflict and support in decisions to help Ukraine. The connection between the media from which Germans receive information about local hostilities and their opinions and forecasts about the war in Ukraine was also analyzed.

Key words: war in Ukraine, war in Europe, Germany, pacifism policy, mass media, online poll.

Зміст

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ПАЦИФІЗМ У НІМЕЧЧИНІ — ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА СУЧАСНІ НАСЛІДКИ	6
1.1. Історичні передумови	6
1.2. Наслідки впливу пацифістської політики	9
1.3. Вплив пацифістської політики на формування оборонного бюджету	10
1.4. Закінчення ери багаторічної пацифістської політики	12
Висновки до розділу 1	14
РОЗДІЛ 2. ЗМІНА ПОЛІТИЧНОГО НАПРЯМКУ НІМЕЧЧИНИ	16
2.1. Вплив ЗМІ на сприйняття ситуації	16
2.2. Вплив переселенців	17
2.3. Настрої громадян ЄС щодо відносин з Росією	18
2.4. Вплив питання енергетичної безпеки	21
2.5. Громадські дебати щодо постачання зброї	22
Висновки до розділу 2.	23
РОЗДІЛ 3. ОЦІНКА ЗМІНИ СТАВЛЕННЯ ЖИТЕЛІВ НІМЕЧЧИНИ ДО ПОЛІТИКИ НЕ НАДАННЯ ЗБРОЇ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ РОЗВ'ЯЗАНОЮ РОСІЄЮ ВІЙНОЮ В УКРАЇНІ	25
3.1. Актуальність дослідження	25
3.2. Методологія дослідження	26
3.3. Аналіз існуючих досліджень	27
3.4. Підготовчий етап дослідження та збір даних	30
3.5. Аналіз результатів опитування:	31
3.6. Аналіз впливу ЗМІ на думку щодо війни в Україні та її міжнародного статусу	41
Висновки до розділу 3	44
Загальні висновки	46
Перелік використаних джерел	48
Додатки	53
Додаток 1 Опитування (анкета)	53

Вступ

З початком війни в Україні розгорнутої Росією, Україну підтримали майже всі країни Європи та країни за межами Європи. Для багатьох країн питання надання допомоги Україні мало очевидну позитивну відповідь, але для інших країн допомога у вирішенні військового конфлікту, особливо шляхом надання зброї та військової техніки стало важким рішенням через можливу зміну напрямку у внутрішній та зовнішній політиці та невідповідність обраному напрямку розвитку. Однією з таких країн стала Німеччина.

Для того, щоб розібратись у тому, яку роль для Німеччини зіграла допомога Україні, у цій роботі проаналізований сучасний стан внутрішньої політики Німеччини, як обраний після Першої та Другої Світових воєн напрямок пацифізму трансформується під впливом сучасних подій та як на це впливає суспільство. У роботі представлені результати трендового аналізу, що базується на трьох точках виміру: пацифізм у Німеччині до початку розпочатих загарбницьких дій з боку Росії на території України, початок війни в Україні, до надання зброї та рішення про надання допомоги Україні у вигляді зброї.

Тож, для початку потрібно окреслити:

Об'єкт - ставлення жителів Німеччини до політичного напрямку пацифізму

Предмет - Зміна ставлення жителів Німеччини відношення до пацифізму через розпочату Росією війну проти України

Завдання

1) Проаналізувати зміни у думках жителів Німеччини щодо політичного напрямку їх країни 2) Відслідкувати зміни у ставленні жителів Німеччини до ситуації в Росії та в Україні 3) Проаналізувати вплив місцевих медіа на думки жителів Німеччини.

Розділ 1. Пацифізм у Німеччині — історичні передумови та сучасні наслідки

Зараз ми можемо спостерігати зміну політичного напрямку Німеччини у зв'язку з війною, розв'язаною Росією проти України. Але поява та розповсюдження ідеї **пацифізму в Німеччині** створили умови для важливих зовнішньополітичних рішень сучасної Німеччини.

Для того, щоб розібратись у причинах рішень німецького уряду стосовно допомоги Україні, слід спочатку заглибитись в історію формування пацифізму. Він зумовлений насамперед історією Німеччини під час Першої та Другої світових воєн, оскільки прийняття пацифізму широким населенням було результатом значних людських втрат. Загалом, можна побачити, що застосування збройних сил рідко відбувається, якщо немає потреби в «гуманітарному втручанні», яке випливає з принципу колективної безпеки Організації Об'єднаних Націй.

1.1. Історичні передумови

Дані постулати спираються на популярний історичний наратив, який зазвичай виглядає так: після поразки нацистської Німеччини в 1945 році (західні) німці перевиховалися, щоб стати «мирною нацією» [35], зрештою заслуживши реадмісію в міжнародне суспільство. Починаючи з 1990-х років критики розглядали пацифізм Німеччини як перешкоду, яка не дозволяє найбільшій економіці Європи та найважливішій державі взяти на себе свою частку відповідальності за підтримку ліберального світового порядку, що іноді включає застосування сили.

Потсдамська угода [32] 1945 року, яка завершила Другу світову війну, передбачала «повне роззброєння та демілітаризацію Німеччини».

До того ж, Конституція Західної Німеччини 1949 року забороняла «загарбницькі війни», але дозволяла запровадити військову службу та передбачала участь країни у військових альянсах.

Це було основою не для пацифістської держави, а держави, що готова боротися і захищатися проти Радянського Союзу та його держав-сателітів. Це стало зрозумілим за часів першого післявоєнного канцлера Німеччини Конрада Аденауера, члена Християнсько-демократичного союзу, який працював з 1949 по 1963 рік. У 1955 році Західна Німеччина приєдналася до НАТО та офіційно створила Бундесвер, всупереч гучним протестам [13], очолюваним профспілками, церквами, інтелігенцією та опозиційною Соціал-демократичною партією (СДПН). Незабаром Бундесвер мав 500 000 солдатів, що зробило його найбільшою постійною армією НАТО в Західній Європі.

У 1957 році Сполучені Штати погодилися передати свою ядерну зброю, розміщену в Німеччині, під контроль уряду Бонна, а Бундесвер був навчений розгортати їх у потенційному конфлікті з радянським блоком. Перспектива ядерного статусу Німеччини викликала масовий протест. Дві третини [41] німецької громадськості відхилили цей крок, але Аденауер зміг проштовхнути його через парламент завдяки абсолютній більшості ХДС. У той час як західнонімецький рух за мир протестував на вулицях, нібито пацифістський уряд брав участь у плануванні ядерної війни [28], хоча й оборонної.

Замість пацифізму, післявоєнна німецька зовнішня політика була сформована сумішшю ліберальних переконань. Німеччина відстоювала ідею економічної взаємозалежності — «змін через торгівлю» [38], навіть коли стало зрозуміло, що такі країни, як Китай і Росія, під час торгівлі з Німеччиною змінюються лише на гірше. Однак, багато хто в Берліні вірив, що проєкти, включаючи газопровід «Північний потік-2», «принесуть дивіденди миру» [21], як нещодавно визнав Зігмар Габріель, колишній лідер

партії СДПН, віце-канцлер і міністр закордонних справ при колишній канцлерці Ангелі Меркель.

Можна додати ще й надто оптимістичне припущення щодо ефективності дипломатичних інструментів у вирішенні конфлікту та навички Берліна у їх застосуванні. Зважаючи на ці переконання, вважалось за краще погодитись на компроміс, ніж ризикувати війною, навіть потрібно вести переговори з президентом Росії Володимиром Путіним.

Ця думка ґрунтується на особливо німецькому розумінні [6] того, як закінчилася холодна війна, яка розглядає її як серію успішних переговорів. Спираючись на дипломатію, Берлін закликав «тримати дипломатичні канали відкритими» до останніх годин перед вторгненням Росії в Україну.

Питання провини Німеччини в історичній війні також стало більш тонким. Перед вторгненням уряд виступав проти постачання зброї в Україну через злочини нацистів проти Росії. Риторика Берліна різко змінилася. Але деякі запитують, чи досить швидко відбуваються дії. Безумовно, теплих слів підтримки Президенту України Володимирі Зеленському недостатньо. Останній критикує постійну залежність Німеччини від російської нафти та газу. Німеччина зобов'язалася ввести санкції щодо імпорту російських енергоресурсів, але хоче поступового припинення, а не миттєвого ембарго. Уряд стверджує, що це призведе до рецесії Німеччини й коштуватиме сотень тисяч робочих місць.

Слід додати, що політика Німеччини щодо Росії протягом останніх двадцяти років була політикою умиротворення та перебування в зоні економічного комфорту [26]. Німецька Energiewende (перетворення енергії), яка одночасно відмовляється від ядерної енергії та вугілля як джерел енергії, була побудована, як міст, на російському трубопроводному газі. У Москві вважали, що, що б вони не робили, Німеччина — через усілякі опортуністичні причини — завжди підтримуватиме Росію. Те, що колишній канцлер Німеччини Герхард Шредер обіймав керівні посади в

«Газпромі», «Північному потоці» та «Роснефті», є символом цієї політики та підставою для влади Росії вірити, що Берлін завжди підтримає питання, критичні для Кремля.

1.2. Наслідки впливу пацифістської політики

Один із прикладів дотримання урядом Німеччини принципів пацифізму був продемонстрований у реакції на оголошення війни Іраку Сполученими Штатами. Німеччина була першою союзною державою, яка засудила це рішення та не брала участі у війні.

Це завдало шкоди двостороннім відносинам між націями та вплинуло на сучасну зовнішню політику Німеччини і її опори на пацифізм. Важливо зазначити, що двопартійної підтримки пацифізму не було, оскільки він був пов'язаний насамперед з лівими партіями, Соціал-демократичною партією Німеччини (СДПН) та Зеленими [29].

Здавалося, що «моральні позиції» у пацифістів залишалися незмінними, хоча необхідність військового залучення Німеччини для забезпечення гуманітарних цілей, наприклад, в Афганістані, на думку експертів була очевидною. Своєю наступальною війною президент Росії Володимир Путін порушив ці умови. Масовий тиск з боку союзників по НАТО, особливо з Центральної та Східної Європи, а також з боку самої України, сприяв цьому фундаментальному повороту німецької політики. А жорсткі спільні санкції Заходу можна розглядати як додаткову частину нової стратегії.

В 2019 році уряд Німеччини відмовився навіть розглядати запит Америки про відправку сухопутних військ до Сирії [37]. А рік тому 72% населення були проти введення німецьких військових проти Башара Асада, навіть якщо він використовував хімічну зброю проти свого народу [7]. Своїм невтручанням в громадянську війну в Сирії уряд Німеччини показав,

незважаючи на гуманітарну інтервенцію, яка дозволяє військові дії, що він не був схильний застосовувати військову силу. Так було до сучасних подій в Україні.

1.3. Вплив пацифістської політики на формування оборонного бюджету

Останнім часом пацифізм був впливовою силою, яка поширювалася далеко в німецьке суспільство. У політичному плані це було і є чітко вкорінене в лівому спектрі. Однак, враховуючи високі, часом зарозумілі моральні стандарти її представників, вона направляла свій вплив глибоко в центр суспільства.

З усім тим, притаманні пацифізму суперечності вийшли на перший план лише після падіння залізної завіси. Однак, Зелені та частина Соціал-демократичної партії залишалися активними прихильниками стримування військових дій та уповільнення збільшення федерального оборонного бюджету. Як частка ВВП, він зменшився з 1,4 до 1,1% під час червоно-зеленого уряду в 1998-2005 роках, потім він стагнував між 1,1 і 1,3 відсотками до середини останнього десятиліття. Лише з 2016 року відбулося помітне збільшення до 1,4 відсотка (2020 р). Навіть без участі уряду Зелених оборонний бюджет залишався відносно низьким у 2005-2021 роках перебування на посту канцлера Німеччини Ангели Меркель, хоча Міністерство оборони завжди очолювали політики Християнсько-демократичного союзу (ХДС).

Слід згадати також що так само, як жорстокість Путіна виявилася достатньою, щоб допомогти Німеччині подолати історичний бар'єр у 2022 році, у 1998 році геноцидний родовід сербів після громадянської війни в

Югославії змусив навіть найбільш пацифістських німецьких політиків переглянути свою позицію. Йощі Фішеру, якого, як міністра закордонних справ зелених, навряд чи можна було звинуватити в приховуванні тенденцій до війни, випало підбити імператив того часу: «Ми завжди говорили, що війна ніколи не повинна повторюватися. Але ми також завжди говорили, що Освенцим ніколи не повинен повторюватися».

До моменту вторгнення Росії на територію України у 2022 році популярною була думка про те, що возз'єднання Німеччини відбулося завдяки діалогу з Москвою іншого канцлера СДПН Віллі Брандта. Але тепер дебати змінилися з нагадуванням, що дипломатія пана Брандта була підкріплена сильним стримуванням, включаючи оборонний бюджет Західної Німеччини в розмірі 3% ВВП.

Слід також згадати, що анексією Криму у 2014 році Росія продемонструвала агресивне використання військової сили у своїй зовнішній політиці, і це створило перші труднощі для уряду Німеччини у підтримці пацифістської ідеології.

Враховуючи те, що Німеччина має третій за величиною оборонний бюджет у світі, поступаючись лише США та Китаю [2], зміна політичного напрямку мала б зіграти значну роль у вирішенні військового конфлікту розв'язаного Росією. Відтак, дебати, що відбулись 28 квітня 2022 року в німецькому Бундестазі були історичними.

Одночасно з дебатами, у Німеччині проходили мітинги із закликами до миру. Лише в Берліні понад 100 000 людей вийшли на вулиці, щоб висловитись проти війни. Це, звісно, мало свій вплив.

Після поступових рішень щодо надання невійськової допомоги та після рішення про поставку оборонної зброї Україні, уряд Німеччини оголосив про збільшення бюджету Бундесверу. Ці заходи ініціювала коаліція, до якої входять Партія Зелених та Соціал-демократична партія, які традиційно мають сильні пацифістські позиції. 27 лютого Канцлер Німеччини Олаф Шольц оголосив про фундаментальні зміни підходу

Німеччини до військової сили [3]. Тепер Берлін буде постачати зброю Україні, що саме по собі буде невеликою революцією: уряд Шольца раніше чинив опір запитам України про підтримку, посилаючись на давню політику не доставляти зброю в зони конфлікту. Але великою революцією стала обіцянка Шольца, що уряд нарешті виконає свої зобов'язання щодо НАТО і почне витрачати щонайменше 2 відсотки ВВП країни на оборону. У рамках цього зобов'язання Шольц створив спеціальний фонд у розмірі 113 мільярдів доларів для модернізації армії Німеччини. Це включає закупівлю винищувачів F-35, здатних нести ядерну зброю [8].

Варто зазначити, що існує й інша думка, що Німеччина ніколи не була пацифістською країною. Після промови Шольца міжнародні експерти поспішили стверджувати, що німці «відвернулися від пацифізму»(6), зображуючи країну як таку, що «відмовилась від пацифістського духу часів закінчення Другої світової війни» [22] через вторгнення Росії та відмовилась від пацифізму як «основної доктрини» [30] її зовнішньої політики. Деякі німецькі голоси приєдналися, проголошуючи пробудження «пацифістського гіганта Європи» [14] та нарікаючи на «пацифістські помилки» [20] минулого.

1.4. Закінчення ери багаторічної пацифістської політики

Вторгнення російської армії на територію України виявилось болючим тривожним сигналом для німецьких еліт, які приймають рішення. Вперше після закінчення холодної війни вони усвідомили, що на карту поставлена безпека Німеччини та Європи. Після перемоги на виборах нова коаліція соціал-демократів, зелених і лібералів була змушена зміцнювати оборону, енергетику та зовнішню політику, усі сфери, якими нехтували попередні уряди країни.

Зараз Німеччина підтримує Україну зброєю і погодилася приєднатися до європейських санкцій SWIFT проти Росії. Роберт Хабек, віце-канцлер

Німеччини та міністр економіки, наполегливо працює над диверсифікацією німецьких джерел нафти та газу від Росії та заміною величезних обсягів скрапленого газу з авторитарних держав, таких як Катар. Все це були німецькими табу в минулому. Міністр закордонних справ Німеччини Анналена Бербок однозначно назвала президента Росії Володимира Путіна агресором, що стало серйозним зрушенням у німецькій політичній риториці.

Після закінчення холодної війни Німеччина була одним із головних бенефіціарів відкритих глобальних ринків; вона будувала свій добробут на масовому експорті товарів та імпорті дешевої російської нафти та газу. Міжнародний порядок, заснований на правилах, був ідеальною основою для розвитку та миру в Німеччині та Європі. Але все це спрацювало лише з гарантією безпеки США та припущенням, що Росія та Китай з часом стануть «такими як ми», завдяки філософії Німеччини, що «все змінюється через торгівлю».

Тепер було доведено, що це неправильно. Володимир Путін створює новий порядок безпеки в Європі за допомогою танків, а президент Китаю Сі Цзіньпін не бажає достатньо дистанціювати себе та перспективи Китаю від російського президента, щоб підтримати санкції Заходу. Німеччина дуже вразлива через свою енергетичну залежність від Росії та економічну залежність від Китаю, двох авторитарних держав, які все більше співпрацюють одна з одною.

Як показали Мінські домовленості, для України немає місця «угоди про припинення вогню». Якийсь час влада Росії може погодитися з тим, що вона контролює лише весь Донбас і сухопутний міст до Криму. Але це може не завадити Росії згодом розпочати ще одну війну, щоб захопити решту України та Молдови чи напасти на країни Балтії. Але чи готові до цього Німеччина та загалом Європа – це питання залишається відкритим.

Також слід сказати, що виділяють дві ключові проблеми, що використовуються російським режимом.

По-перше, це надмірна сентиментальність. З цілком зрозумілих історичних причин Німеччина розглядає свої відносини з Росією в емоційному плані. Німеччина відчуває провину за те, що нацистський режим зробив з Радянським Союзом у 1941–1945 роках та відчуває гордість за те, як за часів Віллі Брандта, а потім і Гельмута Коля, вдалося помиритися з нацією, яку раніше намагалася знищити.

Ця суміш провини, гордості та ностальгії за Східною Німеччиною за останнє десятиліття змінила думку німців щодо агресивної російської зовнішньої політики.

На додаток до своєї позиції щодо постачання зброї, Німеччина також зневажила деяких союзників своєю протидією забороні Росії використовувати міжнародну платіжну систему SWIFT, яку європейські країни, зокрема, використовують, щоб купувати енергоносії в Росії. Хоча спочатку в ЄС існував певний опір такій забороні, опозиція швидко зменшилася після вторгнення та на тлі тиску з боку України.

Протягом тижнів Німеччина відстоювала свою позицію в рамках політики, що склалася після Другої світової війни, спрямованої на запобігання кровопролиття. Також зазначалося, що така позиція веде до того, що зброя, яка зберігається по всій Європі, не може бути відправлена в Україну [40].

Хоча закони можуть бути складними, країна-виробник часто зберігає певні юридичні повноваження щодо перепродажу чи дарування зброї третім сторонам. Обмеження часто також стосуються військової техніки спільного виробництва, що є особливою складністю, враховуючи широке франко-німецьке партнерство в оборонному секторі.

Висновки до розділу 1

Війна Росії проти України зруйнувала довге табу Німеччини щодо військових. Після Другої світової війни німцям дозволили утримувати невелику армію, але з руїн сорокових років утвердився своєрідний пацифізм

за замовчуванням як норма. Існує думка, що Німеччина зараз ставить під сумнів не пацифізм, а скоріше ліберальні припущення про неефективність військової сили та переваги дипломатії, торгівлі та фіскальної дисципліни. Ці припущення, глибоко вкорінені в політичній культурі Німеччини. І хоча Німеччина може і не була пацифістською державою, вона, зважаючи на все вищезгадане, можливо, ще не готова стати традиційною військовою державою.

Росія наразі продає Німеччині більшу частину свого природного газу [12] тож остання є залежною.

Донині в Німеччині існувала давня практика блокування відправлення летальної зброї в зони конфлікту.

Після дебатів Німеччина скасувала історичну політику ніколи не надсилати зброю в зони конфлікту, заявивши, що вторгнення Росії в Україну було епохальним моментом, який поставив під загрозу весь порядок після Другої світової війни в Європі. Рішення було різкою зміною курсу, яке було прийнято після того, як Берлін кілька тижнів тримався своєї початкової позиції, попри зростаючу російську загрозу та тиск з боку союзників з ЄС та НАТО [39].

РОЗДІЛ 2. ЗМІНА ПОЛІТИЧНОГО НАПРЯМКУ НІМЕЧЧИНИ

Для того, щоб відслідкувати зміни настрою жителів Німеччини у зв'язку з війною розв'язаною Росією проти України слід спочатку проаналізувати сприйняття України німцями ще до початку війни. У Німеччині інтерес до України є дуже мінливим, а уявлення про неї насичені стереотипами та загальними штампами. Суспільна увага коливається від повної відсутності інтересу в часи, коли нібито нічого не відбувається, до солідарного співчуття під час кризи, а стереотипне сприйняття України рухається між такими образами, як Крим, війна, криза, корупція. [40]

Основна позиція: Німеччина сприймає Україну передусім як країну кризи та війни. Інші повідомлення до німецької преси майже не потрапляють. Такий викривлений образ України пояснюється російською медіа-політикою та пропагандою у 2014–2015 рр. Отже, за проаналізованими звітами, широкі кола населення в Німеччині переконані, що в Україні скрізь живуть українці, крім Сходу та Криму, бо там живуть росіяни.

2.1. Вплив ЗМІ на сприйняття ситуації

Євромайдан привів до того, що сприйняття України в Німеччині змінилося й стало більш диференційованим, німці все більше почали вирізняти Україну, як автономну від Росії країну. Проаналізувавши результати досліджень щодо сприйняття жителями Німеччини України, можна сказати, що німецькі ЗМІ відіграють вирішальну роль у формуванні образів України у німецької громадськості. Навіть розуміючи, що ЗМІ завжди полюють на події і що журналістський догмат «тільки погані новини є добрими новинами» все ще зберігає свою актуальність, багато інтерв'юерів наголошують на ролі ЗМІ як джерела

формування думок суспільства. Популярна думка, що в іміджі країни переважають глибоко вкорінена корупція, кумівство та панування олігархів. Україна має два обличчя: відкрите до світу та пострадянське. [41]

2.2. Вплив переселенців

Повертаючись до стосунків Росії та Німеччини, слід також сказати, що ситуацію з Росією ускладнює те, що у Німеччині проживає значна кількість росіян. Розпад Радянського Союзу в 1991 році спровокував масову імміграцію на Захід, причому Німеччина була головним пунктом призначення, в основному з економічних та етнічних причин. Росіяни (німецькі росіяни) є третьою за чисельністю групою мігрантів у Німеччині.

Більшість росіян-німців асимілювалися й добре інтегрувалися в німецьке суспільство [25]. Як і у більшості інших груп іммігрантів, залишаються деякі сучасні проблеми. Німецька влада стурбована тим, що велика кількість російських іммігрантів, які самосегрегують у певних районах, перешкоджає соціальній інтеграції. Це призвело до обмежень на імміграцію з Росії та колишнього Радянського Союзу. Інші проблеми включали злочинність, наркотики, бідність та безробіття [17].

Переселенці підняли багато питань. Хоча очікувалося, що вони швидко асимілюються в німецькому суспільстві, переселенці та їхні нащадки борються за свою ідентичність, і більшість вважає себе росіянами [33]. У Росії під тиском ззовні вони асимілювалися в російське суспільство, в більшості випадків розмовляючи російською як рідною чи єдиною мовою, що ускладнювало їх повернення [19]. Корінні німці зазвичай вважають їх росіянами, так само як американців німецького походження, які відвідують Німеччину, вважають американцями, попри їхнє німецьке коріння.

Дослідження Німецького молодіжного інституту у 2006 році показало, що російсько-німці стикаються з високим рівнем упереджень і нетерпимості в Німеччині, починаючи від низьких можливостей

працевлаштування і закінчуючи проблемами на ринку нерухомості[16]. У тому ж звіті також з'ясувалося, що більшість росіян-німців все ще ідентифікують себе як росіяни, а не німці [34].

2.3. Настрої громадян ЄС щодо відносин з Росією

Тож цікаво дізнатись, як за два місяці війни Росії проти України змінилась думка жителів Німеччини щодо їх відносин із Росією та пацифістичного політичного напрямку. Наприкінці січня 2022 року Європейською радою з міжнародних відносин було проведене загальноєвропейське опитування, основними висновками якого стало те, що європейські уряди розділені з приводу конфлікту, але європейські громадяни, здається, надзвичайно об'єднані навколо трьох ключових ідей [23].

По-перше, була популярною думка про те, що, ймовірно, відбудеться чергове вторгнення Росії в Україну. По-друге, вони бачать у цьому проблему не лише для України, а й для європейської безпеки загалом. По-третє, вони хочуть, щоб Європа відповіла на кризу, причому більшість підтримала відповідь НАТО та ЄС зокрема.

Аналізуючи опитування в окремих країнах, європейці мали різні думки щодо загроз пов'язаних із кризою та ціною, яку їхні країни повинні заплатити, щоб захистити Україну: люди в Польщі, Румунії та Швеції набагато більш готові йти на жертви, ніж у Франції та Німеччині. Тож можна сказати, що російсько-українська криза може кардинально змінити уявлення європейців про свою безпеку.

Напередодні російського нападу широко розповсюджувалося припущення про те, чи Росія знову вторгнеться в Україну – і, якщо це зробить, то як відреагують європейці. Велика частина публічних дебатів щодо кризи зображувала європейські уряди як розділені, слабкі та відсутні. Однак загальноєвропейське опитування, проведене Європейською радою з

міжнародних відносин наприкінці січня 2022 року [29], показує, що серед європейських виборців існує дивовижний консенсус щодо кризи. Європейці на півночі, півдні, сході та заході погоджувалися, що Росія, ймовірно, вторгнеться в Україну в 2022 році, що європейські країни зобов'язані захищати Україну, і що це проблема всієї Європи.

Результати опитування вказали на чотири фундаментальні спостереження: війна в Європі вже не неможливе передбачення, а можлива близька реальність, що Європа повинна відповісти на російську агресію, а також, що найбільші страхи європейців, пов'язані з кризою, відрізняються від країни до країни, і що європейські уряди повинні спланувати різні непередбачені наслідки, щоб полегшити тягар звичайних громадян.

Потрібно також зазначити, що за результатами опитування [31] на відміну від 2014 року європейці розглядають сучасний конфлікт в Україні як європейську кризу. 73% відсотки респондентів у Польщі вважали вторгнення ймовірним. Те саме стосується 64% у Румунії, 55% у Швеції, 52% у Німеччині, 51% у Франції та Італії та 44% у Фінляндії. Також, як показало нове опитування ECFR, більш ніж половина європейців погодилося з тим, що напад Росії на Україну становить загрозу безпеці Європи в цілому в різних сферах [29].

Майже в усіх опитаних країнах більшість респондентів бачать НАТО як організацію, яка найкраще може захищати Україну. Примітно, що винятком є Польща, де трохи більше людей бачить ЄС у цій ролі. Респонденти в Польщі, Німеччині, Румунії та Італії в першу чергу довіряють НАТО. Водночас з усіх національних угруповань, французькі та німецькі респонденти найменше вірять у здатність ЄС захищати своїх громадян. І хоча більшість європейців вважають, що Україну потрібно захищати, між ними існують великі розбіжності щодо того, як це зробити. Тоді як 65 відсотків поляків вважають, що Польща має прийти на захист України, серед респондентів у Фінляндії, Італії та Німеччини переважає думка, що їхні власні країни не повинні цього робити. Це може свідчити про

те, що для більшості європейців захист України означає захист європейського порядку безпеки після закінчення холодної війни, а не просто прийняти сторону в російсько-українському конфлікті.

У Німеччині, всупереч стереотипам, найбільше бажання захищати Україну висловлювали прихильники лівоцентристських партій в уряді, а не Християнсько-демократичного союзу (ХДС). Більшість нинішніх прихильників Зелених і більшість виборців Соціал-демократичної партії хочуть, щоб Німеччина захищала Україну. Серед тих, хто голосує за ХДС, трохи більше респондентів не хочуть, щоб Німеччина захищала Україну.

Стратегія Заходу для стримування Росії від чергового вторгнення в Україну полягала в тому, щоб збільшити вартість такого втручання більш дорогим для росіян. Це передбачає поєднання військового стримування у Східній Європі, постачання зброї, призначеної для підтримки українських військових, і планування низки санкцій у різних сферах. Успіх будь-якої стратегії, зосередженої на санкціях, буде залежати від готовності європейців йти на економічні жертви. Тільки в Польщі більшість респондентів висловили готовність, в разі російської військової агресії, прийняти ризики економічного спаду, підвищення цін на енергоносії, збільшення кібератак, кризи біженців, щоб захистити Україну. У Німеччині, Франції, Італії та Фінляндії більшість респондентів вважали, що не варто цього робити, якщо це може призвести до економічного спаду. Вони в основному підтримують санкції, які зашкодять Росії, але не зашкодять їм [29].

Також, згідно з новим опитуванням громадського мовника ARD, війна в Україні та загроза розгортання війни в Європі є найбільшими занепокоєннями людей у Німеччині. Опитування також показало, що велика кількість німців хочуть, щоб їхній уряд зробив більше для допомоги Україні [30].

2.4. Вплив питання енергетичної безпеки

Також потрібно згадати, що за даними 2020 року Німеччина є країною, 50% газу якій постачала Росія (слід сказати, що більша частина газу імпортованого з Росії надходить безпосередньо на підприємства в колишніх східних штатах країни через трубопроводи часів холодної війни). Таким чином, можлива заміна російської нафти означає не тільки замінити величезну кількість нафти — Німеччина купила 27 мільярдів тонн у Росії у 2021 році — але й з'ясувати, як транспортувати її до тих нафтопереробних заводів на сході країни. Жоден трубопровід не перетинає колишній кордон, що розділяв Східну та Західну Німеччину. Також Німеччина покладалася на те, що Росія забезпечить приблизно половину свого імпорту кам'яного вугілля після закриття своєї останньої вугільної шахти в кінці 2018 року.

Та за останні шість тижнів Німеччина змогла змінити ланцюжки поставок і підписати нові угоди, щоб скоротити свою залежність вдвічі. Зараз 25 відсотків потреб країни у вугіллі задовольняє Росія. До кінця літа Німеччина планує повністю припинити імпорт палива. Щодо нафти, що згадувалась вище, Німеччина почала диверсифікувати постачання нафти, зменшивши частку Росії до 25% з 35% за перші три місяці цього року [36].

Але в цілому європейці бачать енергетичну залежність як найбільшу спільну проблему у відносинах з Росією: більшість у всіх опитаних країнах, окрім Швеції (47%), стверджували, що це являє собою велику загрозу [29]. Сьогодні геополітична сила визначається не лише військовою та економічною могутністю, а й здатністю переносити обмеження. На відміну від часів холодної війни, супротивником є не країна за залізною завісою, а країна, у якої купується газ і якій експортується високотехнологічні товари. Це робить її не тільки потенційно відкритою для цінностей і послань ЄС, але й уразливою до європейського економічного тиску.

2.5. Громадські дебати щодо постачання зброї

Якщо говорити про громадськість, то вона підтримує економічну допомогу, але не підтримує озброєння України. Більшість людей у восьми опитаних країнах НАТО (у середньому 70%) раді бачити, що західні країни надсилають Україні економічну допомогу. Багато хто також підтримує вступ України до НАТО, а половина опитаних країн ЄС виступають за вступ України до Європейського Союзу. Але люди в цих країнах НАТО чітко дали зрозуміти, що вони не підтримують відправку зброї в Україну – в середньому лише 41% підтримують це. Скептицизм щодо відправлення зброї був найбільшим у Німеччині, Іспанії та Італії. Респондентів питали, чи вважають вони, що їхня країна повинна прийти на допомогу союзнику по НАТО, якщо той опиниться в серйозному військовому конфлікті з Росією. Люди в Канаді, Польщі та Великобританії вважали, що їхня країна повинна прийти на допомогу своїм союзникам по НАТО, але німці та італійці зайняли протилежну позицію. 77 % опитаних побоюються, що Україна буде повністю окупована, а дві третини (69%) висловлюють занепокоєння, що в Європі буде ще одна велика війна [27].

Наприкінці лютого Президент України Володимир Зеленський закликав приєднати його країну до ЄС. Тоді президент Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн підтвердила, що вона бачить Україну частиною Європейського Союзу в довгостроковій перспективі.

Повертаючись до Німеччини, канцлер СДПН Олаф Шольц у відомій промові в німецькому парламенті через кілька днів після вторгнення назвав цю нову еру — «Zeitenwende», що буквально звучить як «поворотний момент». Це означає скасування правил щодо експорту зброї, величезне збільшення витрат на оборону та припинення імпорту російських енергоносіїв. Російський газопровід до Німеччини під назвою «Північний потік-2» вже призупинено. Серед очевидних прикладів збільшення витрат на оборону та підтримку

України заява міністра фінансів Крістіана Лінднера (після зростаючої критики німецького уряду, зокрема Шольца, через вагання постачати Україні танки та інше важке озброєння) про те, що Німеччина збільшить фонд військової підтримки іноземних держав (інструмент фінансової підтримки для зміцнення військових сил і сил безпеки в країнах-партнерах) до 2 мільярдів євро (торік фонд становив 225 мільйонів євро), значна частина з яких піде Україні, щоб допомогти їй закупити зброю. Після чималих зусиль і частих закликів Німеччина надіслала Києву військові постачання, включаючи гранати, зенітні ракети, кулемети та боєприпаси, але не важке озброєння. На початку квітня Європейський Союз вирішив [9] значно збільшити фінансову підтримку українських військових до 1,5 мільярда євро. Частину цієї підтримки, яка також має дозволити Києву купувати зброю, фінансує Німеччина. Але також незрозуміло, скільки свіжих грошей, про які влада Німеччини оголосила, насправді є новими, і скільки з них Німеччина все одно надала б згідно з зобов'язаннями Берліна в ЄС.

Не зважаючи на “повільне реагування” Німеччини, в Берліні війна в Україні відчувається дуже близько. Зображення обстріляних українських будівель схожі на німецькі міста Другої світової війни. А біженці, переважно жінки та діти, які прибувають на німецькі вокзали, багатьом тут нагадують їх батьків чи дідусів і бабусь, які тікали від російських солдатів у 1945 році.

Висновки до розділу 2.

Німеччина одна з країн Європи, що має тісні зв'язки з Росією. Не зважаючи на це та на скептичне ставлення жителів Німеччини щодо надсилання важкої зброї в Україну більше розгортання війни в Україні та її розповсюдження на країни Європи є найбільшим занепокоєнням місцевих жителів. Враховуючи обіцянки надати важку зброю Україні, виділення

бюджету на допомогу, надання дозволу іншим країнам на постачання зброї місцевого виробництва та припинення імпорту російських енергоносіїв, можна говорити про поступову зміну зовнішньополітичних рішень та руху у напрямку допомоги Україні разом з іншими Європейськими країнами.

РОЗДІЛ 3. ОЦІНКА ЗМІНИ СТАВЛЕННЯ ЖИТЕЛІВ НІМЕЧЧИНИ ДО ПОЛІТИКИ НЕ НАДАННЯ ЗБРОЇ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ РОЗВ'ЯЗАНОЮ РОСІЄЮ ВІЙНОЮ В УКРАЇНІ

3.1. Актуальність дослідження

Скерована своєю бурхливою історією, Німеччина після 1945 року традиційно мала пацифістські тенденції. Лише за тиждень вторгнення в Україну кардинально змінило ситуацію.

Ще не перебуваючи на посаді за три місяці, канцлер Німеччини також оголосила, що уряд збирається негайно витратити 100 мільярдів євро на модернізацію німецької армії та збільшення щорічних витрат на оборону до більш ніж двох відсотків німецького ВВП. Зараз влада Німеччини посиляє в Україну протитанкову зброю.

Через ці події, у Німеччині поширюється відчуття кризи. Очевидний показник частково нестабільної нації: порожні полиці в супермаркетах, накопичення та обмеження на закупівлю основних продуктів. Люди знову накопичують продукти, що не швидко псуються, як і на початку пандемії коронавірусу, але зараз замість туалетного паперу особливо затребувана соняшникова олія (OVID, промислова асоціація з переробки олійного насіння в Німеччині, попереджає, що в найближчі тижні і місяці слід очікувати «обмеження потоку товарів із соняшнику, льону та сої з регіону конфлікту», оскільки Росія та Україна є одними з найбільших світових експортерів соняшnikової олії, Німеччина покриває 94% своїх потреб шляхом імпорту) та борошно [15]. Також, згідно з поточним опитуванням, проведеним компанією Forsa [1], 69% з 1000 респондентів, опитаних 28 лютого, сказали, що бояться, що НАТО, а отже, і армія Німеччини, можуть бути втягнені у війну. Згідно з останнім опитуванням Deutschlandtrend [5], численні респонденти впевнені, що конфлікт залишить свій відбиток на Німеччині. 64% очікують погіршення економічної ситуації.

Ця війна спостерігається майже в прямому ефірі в соціальних мережах і географічно ближче, ніж будь-який військовий конфлікт протягом тривалого часу, який емоційно збуджує все більше людей у Німеччині.

Тож дуже важливим є слідкувати за поточними настроями жителів Німеччини та проаналізувати зміни спричинені нападом Росії на Україну.

3.2. Методологія дослідження

Об'єкт: Ставлення жителів Німеччини до рішення про надання збройної допомоги Україні під час військових дій

Предмет: Зміна ставлення жителів Німеччини до надання збройної допомоги під час військових дій в Україні

Дослідницькі питання (висловлюємо замість гіпотез дослідження оскільки це пілотажне дослідження):

1. Як змінились настрої населення Німеччини з початку війни в Україні?
2. Чи сприймають жителі Німеччини загрозу нападу на їх країну, як реальну?
3. Як змінилось відношення німців до влади у Росії та жителів Росії?
4. Як війна в Україні вплинула на життя населення Німеччини?
5. Як впливають міжнародні та місцеві ЗМІ на думку жителів Німеччини щодо статусу та війни в Україні?

Задачі дослідження:

1. Дослідити настрої жителів Німеччини щодо подій, що відбуваються в Україні з початку 24 лютого
2. Визначити найпопулярніші та найнадійніші (на думку респондентів) джерела інформації для населення Німеччини про війну в Україні
3. Дізнатись відношення німців до вступу України до НАТО та ЄС

4. Визначити думку жителів Німеччини щодо взаємодії їх країни із Росією

5. Проаналізувати вплив ЗМІ на думку жителів Німеччини щодо війни та статусу України

Метод: онлайн-опитування (анкетування) за допомогою платформи Lime Survey

Обґрунтування методу: метод онлайн-опитування був обраний через свою доступність та швидкість. Оскільки на момент проведення опитування у великих містах Німеччини діяли обмеження у зв'язку із коронавірусною інфекцією, а також через те, що тема опитування є достатньо актуальною та погляди опитаних можуть змінюватись в залежності від актуальних новин, було вирішено провести опитування з 11.04.2022 до 01.05.2022.

Вибірка:

Жителі Німеччини 18-60 років, що проживають у Німеччині не менше року (79% опитаних проживають у Німеччині все життя). Так, як це розвідувальне дослідження, ми зібрали 103 заповнені анкети від респондентів, що підходили за умовами вибірки.

Інструментарій:

Для дослідження була розроблена анкета, що містить три блоки та 25 питань (Додаток 1), серед яких як відкриті, так і закриті питання.

Для зручності респондентів, анкета була перекладена німецькою та англійською мовами, анонімізована та розповсюджена у соціальних мережах (Facebook, Telegram), а також серед студентів та викладачів німецьких ВНЗ.

3.3. Аналіз існуючих досліджень

Зараз через кризову ситуацію в Європі політичні структури прислуховуються до думки населення, щоб прийняти популярні рішення, що будуть підтримані. Тож зібравши інформацію з опублікованих

досліджень можна зіставити повну картину та хронологію зміни думок населення Німеччини.

Тож згідно з опитуванням ARD-DeutschlandTREND[4] , проведеним 28-29 квітня, шість з десяти німців стверджують, що їхня країна повинна стояти разом із США та західними союзниками в протистоянні з Росією. Але опитування показує, що в обох країнах діють різні течії в погляді. Дія, яку найбільше схвалюють німці (69%) у відповідь на вторгнення Росії в Україну, — це економічна та фінансова підтримка України, захід, який підтримали обидва уряди. Як було вже згадано раніше, Німеччина має великі економічні інтереси в Росії, і хоча переважна більшість підтримує союзників і надання економічної допомоги Україні, німці більш стримано ставляться до введення економічних санкцій проти Росії. Половина опитаних заявила про підтримку цього рішення [10]. 53% опитаних оцінили реакцію німецького уряду на ситуацію в Україні як належну, більше чверті знайшла її недостатньою, а 14% знайшли її надто інтенсивною.

Індивідуальні заходи, в яких брала участь Німеччина, також зустріли схвалення з боку громадськості – зокрема, виключення важливих російських банків з міжнародних платіжних операцій SWIFT (82%), але також призупинення процесу схвалення російського газопроводу «Північний потік-2» (67%). Більшість людей також висловили стурбованість тим, що економічна ситуація в Німеччині може погіршитися або що можуть виникнути вузькі місця в енергопостачанні. Але близько двох третин опитаних заявили, що підтримають заходи проти Росії, навіть якщо буде нестача енергії або вища вартість життя [11].

Російське вторгнення в Україну призвело до зміни позиціонування Німеччини з точки зору і політики безпеки, яку, очевидно, підтримує більшість німецького населення. Перекидання додаткових підрозділів Бундесверу до східноєвропейських країн НАТО вітає 68% опитаних. 65%

також стверджують, що взяти позику в 100 мільярдів євро на закупівлю сучасної зброї для Бундесверу – це правильно. Одне з найголовніших питань – чи не втратила Німеччина справжній шанс допомогти Україні повільними рішеннями про надання військової допомоги. Тут німці розділилися щодо того, чи федеральний уряд занадто довго затримував військову допомогу Києву: 45% згодні, 46% не згодні [40].

На початку лютого лише 20% опитаних заявили, що Німеччина має постачати Україні зброю. З російським вторгненням ця оцінка, мабуть, повністю змінилася: поставки зброї зараз отримують схвалення 61 % [32].

Сім з десяти німців також вважають правильним, що щорічні оборонні витрати Німеччини мають бути збільшені щонайменше до двох відсотків ВВП в найближчі роки. Більшість прихильників кажуть, що їхнє ставлення змінилося внаслідок російського вторгнення. 19% вважають заплановане збільшення витрат на оборону неправильним.

Щодо участі України в ЄС та НАТО, більшість німців (63%) вважають, що Україну потрібно прийняти до Європейського Союзу в довгостроковій перспективі. Під час нинішньої кризи у німців також різко змінилося сприйняття України (хронологію ставлення до України з боку німців було розглянуто у другому розділі). За нинішньої нестабільної ситуації в країні більшість (63%) бачать в Україні партнера, якому можна довіряти. Це на 33% більше, ніж у січні.

Водночас репутація Росії серед німців впала до низького рівня. Наразі лише 6% вважають Росію надійним партнером для Німеччини. У нинішній кризі політики безпеки, відносини Німеччини з НАТО видаються міцними. 83 відсотки підкреслюють важливість військового альянсу для миру в Європі.

Проте, вторгнення в Україну викликало у багатьох сумніви щодо політики Німеччини відносно Росії. Дві третини (68%) вважають, що Німеччина в останні роки була занадто поблажливою до Володимира Путіна [24].

Нове опитування показало, що більшість німців стурбовані війною в Україні, та підтримує жорсткіший курс німецького уряду проти Росії.

Згідно з опитуванням, уряд також повернув довіру німців своїми діями в українській кризі. На цей момент роботою коаліції задоволені 56% виборців (+18% у порівнянні з лютим), а 41% незадоволені. Величезна частка – 91% – німців підтримують прийняття біженців з України, як показало опитування. Прихильники ультраправої «Альтернативи для Німеччини» (AfD) налаштовані менш позитивно, ніж інші, але більшість (68%) все ще підтримує прийом біженців.

3.4. Підготовчий етап дослідження та збір даних

Перед проведенням опитування була розроблена анкета та для того, щоб запобігти “двозначності” питань, після перекладу вона була надіслана викладачам соціологічних факультетів німецьких університетів. Після ряду перевірок та коригувань анкета була внесена на платформу Lime Survey та опробована місцевими жителями, після останнього кола коригувань анкета була поширена через соціальні мережі та місцеві університети. Всього вдалось зібрати майже дві сотні анкет, серед яких були відібрані 103, що були повністю заповнені та відповідали критерію – респондент проживає на території Німеччини більше року (з них 82.5% проживають в Німеччині все своє життя).

Таблиця 1 “**Як довго Ви проживаєте в Німеччині?**” (3- a year or more (рік та більше), 4- more than 5 years (більш ніж 5 років), 5- more than 10 years (понад 10 років); 6- all my life (все своє життя)).

Wie lange lebst du schon in Deutschland?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 3	5	4.9	4.9	4.9
4	7	6.8	6.8	11.7
5	6	5.8	5.8	17.5
6	85	82.5	82.5	100.0
Total	103	100.0	100.0	

3.5. Аналіз результатів опитування:

Проаналізувавши наявну інформацію ми прийняли рішення про проведення пілотажного опитування для того, щоб за його результатами прослідкувати тенденції та зміни думок жителів Німеччини. Для того, щоб дізнатись, як змінилась думка німецького суспільства через війну в Україні є потреба у тому, щоб визначити ставлення до подій, що відбулись раніше, а точніше у 2014 році. Тож для початку слід сказати про те, що 76.5 відсотків опитаних не підтримують анексію Криму та 70% опитаних не підтримують події в Луганську та Донецьку (важливим є те, що частина респондентів, що не інформовані про події у Луганську та Донецьку більша, ніж частина, що не чула про анексію Криму). На запитання по мотиви Росії найпопулярнішими відповідями були “Спроба створення “русского міра” або відновлення ССРСР чи його частини” (67.6%) та “Захоплення територій України для приєднання їх до складу Росії” (72.5%). Це може бути пояснено риторикою найпопулярніших ЗМІ, що транслюють таку думку.

Щодо таких ЗМІ, то основним джерелом інформації про ситуацію в Україні для респондентів є інтернет портали новин (81.4%) та телебачення (60.8%), менш популярними виявились друковані газети (45.1%) та радіо (40.2%). Це можна пояснити віком респондентів та тим, що усі найбільш популярні канали масового телебачення існують також і у формі радіо,

газет (тож кожен може обрати найзручніший варіант. Найбільше німці довіряють міжнародним та німецьким джерелам (78.4% та 77.5% відповідно), серед них найпопулярнішими є:

<https://www.spiegel.de/>

<https://www.bild.de/>

<https://www.tagesschau.de/multimedia/ukrainisch/> (розробили українські субтитри для своїх відео)

<https://www.dw.com/en/top-stories/s-9097>

<https://www.zeit.de/>

Якщо говорити про самі події, що відбуваються в Україні, то для 39.2% жителів Німеччини очікуваним результатом війни Росії проти України є те, що Україна погодиться віддати частину території Росії (наприклад Крим і частину Донбасу), другою за популярністю є думка, що Україна відновить контроль над всією територією, яка належала Україні до 24 лютого 2022 року (12.7%), у свою чергу 4.9% опитаних вважають, що Росія захопить усю територію України. З таблиці нижче можна побачити, що відвідують антивоєнні протести, що проводяться у Німеччині тільки 34.3% опитаних. Не зважаючи на результати минулих досліджень, що показали, що жителі Німеччини розглядають актуальні події в Україні значущими, за результатом даного опитування, війна порушила плани лише 17.6% респондентів.

Цікавою є ситуація зі ставленням до надання підтримки Україні, 77.5% підтримують надання Україні амуніції (шоломи, бронежилети, взуття тощо), у той час, як 15.7% опитаних проти. Не зважаючи на зовнішню політику Німеччини, про яку йшла мова у попередніх розділах роботи та вагання щодо надсилання зброї в Україну, згідно результатам опитування 62.7% опитаних підтримують ідею надання оборонної зброї (протитанкові

та протиракетні комплекси). Переважна більшість опитаних підтримують введення санкцій проти Росії (83.3%) та повне нафтове ембарго (73.5%).

Слід також сказати, що думка 51% опитаних щодо російського уряду не змінилась у зв'язку з актуальними подіями порівняно з минулим роком. Схожі результати можна побачити щодо змін ставлення до жителів Росії 53.9% мають змішані думки щодо цього.

Таблиця 2 Оцініть, будь ласка, наступні твердження від 1 до 5, де 1 це зовсім не погоджуюсь, а 5 – повністю погоджуюсь

	повністю не погоджуюсь	частково не погоджуюсь	як погоджуюсь, так і не погоджуюсь	частково погоджуюсь	повністю погоджуюсь
Війна порушила мої плани	37.3	18.6	26.5	8.8	8.8
Я відвідую антивоєнні протести	35.3	11.8	18.6	15.7	18.6
Я підтримую надання Україні амуніції (шоломи,	11.8	3.9	6.9	11.8	65.7

бронежилети, взуття тощо)					
Я підтримую надання оборонної зброї (протитанкові та протиракетні комплекси)	13.7	5.9	17.6	14,7	48
Я підтримую введення санкцій проти Росії	7.8	1	7.8	7.8	75.5
Я підтримую повне нафтове ембарго щодо Росії	6.9	7.8	11.8	18.6	54.9

Таблиця 3 **Оцініть, будь ласка, наступні твердження від 1 до 5, де 1 це зовсім не погоджуюсь, а 5 – повністю погоджуюсь**

	повністю не погоджуюсь	частково не погоджуюсь	як погоджуюсь, так і не	частково погоджуюсь	повністю погоджуюсь
--	------------------------	------------------------	-------------------------	---------------------	---------------------

			погоджу юсь		
Моя думка щодо російського уряду суттєво змінилась порівняно з 2021 роком	31,4	19,6	27,5	12,7	8,8
Мої почуття до росіян істотно змінилися	17,6	18,6	53,9	7,8	2,0
Російський народ повинен відчувати відповідальність за дії своєї влади	16,7	16,7	36,3	17,6	12,7

На питання “Чим Ви особисто готові пожертвувати заради припинення війни та припинення нападу з боку Росії?” 65.7% опитаних відповіли, що готові пожертвувати зростанням цін на газ (опалення), 61.8% зростанням цін на продукти, а 71.6% відмітили, що готові були б пожертвувати меншим вибором товарів (урядовий показник інфляції воєнного часу). Зважаючи на результати минулих досліджень можна сказати, що ескалація війни в Україні стимулює готовність жителів Німеччини, виключенням і тоді й зараз готовність місцевих залишатись та захищати свою країну. Тільки 21.6% опитаних готові пожертвувати доступом до пільг та 4.9% готові вступити в армію, якщо Німеччина офіційно вступить у війну. 10.8% респондентів не готові жертвувати нічим. Відповідаючи на дослідницьке питання щодо відчуття жителями Німеччини загрози з боку Росії, то можна сказати, що опитані не вважають

напад Росії на інші країни, окрім України, реалістичним сценарієм (Таблиця 3). Слід також зазначити, що сценарій нападу на Німеччину на думку респондентів є найменш вірогідним, порівняно з нападом Росії на Польщу, країни Прибалтики. Схожі результати можна побачити і у відповідях на питання щодо вірогідності удару перелічених вище країн зброєю масового знищення.

Таблиця 4 Дайте оцінку від 1 до 5 де 1- дуже низьким, а 5- дуже високим

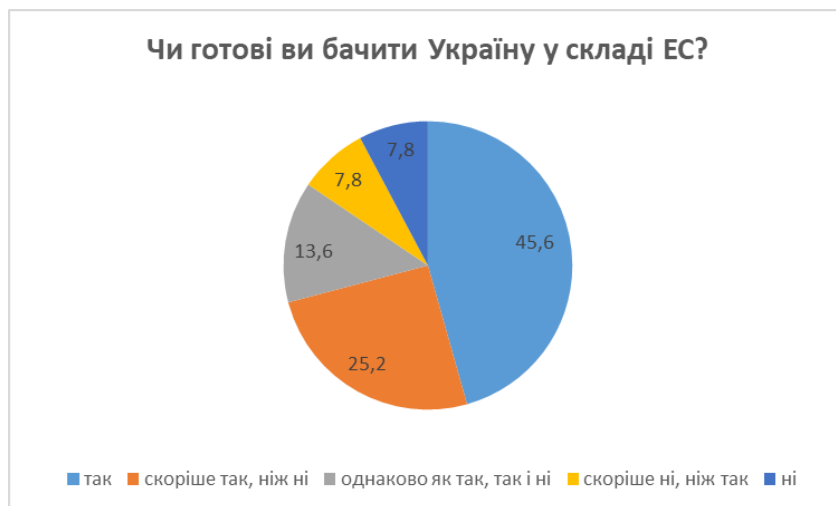
	дуже низьки м	низь ким	як низьки м так і високи м	висо ким	дуже високи м
Яким на вашу думку є шанс того, що Росія нападе на Польщу?	24,5	27,5	24,5	3,9	0
Яким на вашу думку є шанс того, що Росія нападе на країни Прибалтики (Естонія, Латвія, Литва)?	18,6	28,4	23,5	8,8	1,0
Яким на вашу думку є шанс того, що Росія нападе на Німеччину?	52,0	19,6	6,9	2,0	0
Яким на вашу думку є шанс того, що Росія вдарить тактичною ядерною (хімічною чи іншою зброєю масового знищення) зброєю по території Польщі?	32,4	27,5	18,6	2,0	0

Яким на вашу думку є шанс того, що Росія вдарить тактичною ядерною (хімічною чи іншою зброєю масового знищення) зброєю по території країн Прибалтики?	30,4	28,4	16,7	4,9	0
Яким на вашу думку є шанс того, що Росія вдарить тактичною ядерною (хімічною чи іншою зброєю масового знищення) зброєю по території Німеччини?	53,9	15,7	7,8	2,0	1,0

На думку 56.9% опитаних, блок НАТО готовий повноцінно (з введенням військ та завданням ударів по агресору) захищати країни Прибалтики та Польщу, які є членами НАТО.

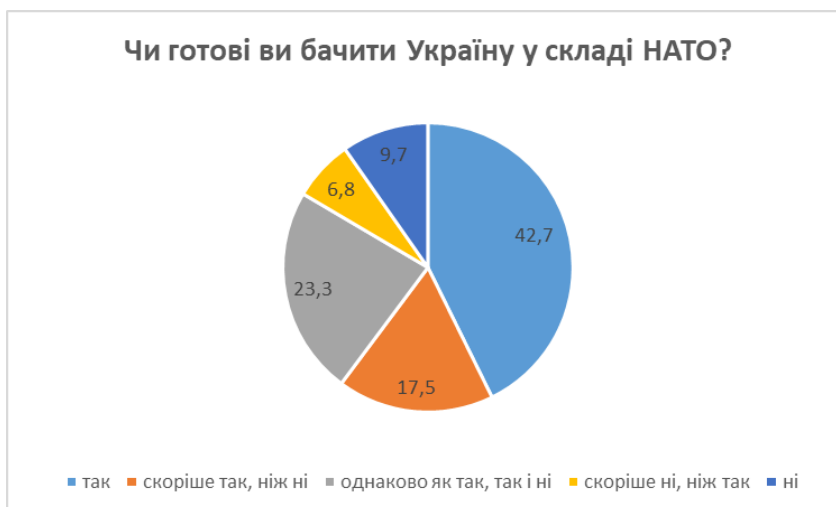
Цікавим є результат щодо змодельованих ситуацій із зустрічним нападом. Для опитаних найвизначнішою причиною для німецької армії направити власні війська в конфлікт з Росією є російська ракета, випущена з Калінінграда, що вдарила по центру Берліна, та як наслідок загинули мирні жителі (68.6%) та російська ракета, що вбила польських солдатів у їхніх казармах у Польщі (47.1%). Схожі варіанти, але що стосуються країн, що не належать до НАТО не викликали такої ж реакції. Збитий шведський військовий літак над водами Швеції є причиною для направлення німецької армії для 15.7%. Для майже третини респондентів підтвердження застосування Росією ядерної зброї в Україні є достатньою причиною. Війни ж проти України достатньо, щоб Німеччина взяла участь тільки для 8.8% опитаних.

У попередніх розділах було розглянуто відношення жителів Німеччини до приєднання України до НАТО та ЄС, тож цікавим було у рамках цього опитування дізнатись актуальну думку місцевих жителів. Тож, за результатами 57.2% опитаних готові бачити Україну у складі ЄС, у той час, як 13.7% відповіли на дане питання негативно.



Діаграма 1. Розподіл відповідей на питання “Чи готові ви бачити Україну у складі ЄС?”.

Схожу ситуацію ми можемо побачити і з готовністю бачити Україну у складі НАТО. 55.9% респондентів підтримують цю ідею, водночас 16.7% виступають проти.



Діаграма 2. Розподіл відповідей на питання “Чи готові ви бачити Україну у складі НАТО?”.

Щодо болючої для німців теми експорту та імпорту з Росії, результати виявились такими: Німеччина повинна відмовитись від експорту у Росію якщо це не відобразиться на рівні життя громадян на думку більше половини респондентів (52%) та тільки 18.6% вважають що відмовитись від експорту потрібно у будь-якому випадку, навіть якщо це є збитковим і може вдарити по кишені громадян. 11.8% опитаних вважають, що цього робити не слід у будь-якому разі.

Щодо ситуації з імпортом енергоносіїв з Росії, то **35.3% вважають що потрібно відмовитись від імпорту** у будь-якому випадку, навіть якщо це є збитковим і може вдарити по кишені та 24.5% зазначили, що це потрібно зробити навіть якщо це негативно відобразиться на рівні життя громадян. Тільки 5.9% відмітили, що цього не потрібно робити у будь-якому випадку. Такі результати пов'язані із негативним висвітленням залежності Німеччини від газу Росії. Щодо перегляду новин, то більше третини респондентів (35.3%) дивляться новини один раз на день, коли 18.6% переглядають новинну стрічку кожні декілька годин та частіше, в 17.6% – один раз на декілька днів. Це може бути пов'язано з тим, що одним з основних каналів отримання новин у Німеччині є радіо, позаяк політичні передачі виходять у прямий ефір один раз на день. Також, після перегляду новин гірше себе почуває 50% опитаних, у той час, як 35.3% не відчують ніяких змін після перегляду.

У 2015 році Gallup International global survey [18] опублікували результати, згідно з якими тільки 18% жителів Німеччини готові залишитись та захищати свою країну у разі війни (для порівняння в Україні цей відсоток становить 62%), проаналізувавши результати опитування проведеного у рамках дипломної роботи, слід сказати, що більше третини (35,3%) опитаних переїдуть до іншої країни за межами ЄС у випадку якщо Росія атакує Німеччину. 18.6% переїдуть до іншої країни ЄС (9.8% залишаться в ЄС, але переїдуть до іншої країни), і тільки 6.9% залишаться в Німеччині та братимуть участь в обороні країни. Тож тенденція щодо

невзяття участі у обороні країни зберігається і під час актуальних подій в Україні.

Таблиця 5 Оцініть, будь ласка, наступні твердження від 1 до 5, де 1 - повністю не погоджуюсь, а 5 - повністю погоджуюсь

	повніс тю не погодж уюсь	частко во не погод жуюсь	як погодж уюсь, так і не погодж уюсь	частков о погодж уюсь	повніст ю погодж уюсь
Я підтримую створення армії ЄС	26,5	13,7	11,8	13,7	15,7
Європа була б в цілому більш процвітаючою без будь-якої агресивної авторитарної військової сили.	22,5	19,6	23,5	4,9	10,8
Якщо нинішній російський уряд буде повалено зсередини, новий обраний російський уряд міг би бути менш агресивним	20,6	18,6	28,4	9,8	2,9

Жителі Російської Федерації розвинути цивілізоване суспільство, якби НАТО повністю перемогло нинішній уряд і допомогло б у відбудові, подібній Німеччині після Другої світової війни	1	9	3	7,	1
6	4,7	,8	4,3	8	3,7

3.6. Аналіз впливу ЗМІ на думку щодо війни в Україні та її міжнародного статусу

Для того, щоб перевірити останнє дослідницьке питання, мною були проаналізовані дані зібрані під час опитування та особливо було звернено увагу на питання, що стосуються використаних ЗМІ (питання “Яким джерелам довіряєте?”) та ставлення до військових дій на території України. Для того, щоб проаналізувати, чи впливають джерела інформації, що споживають жителі Німеччини на їх ставлення до війни в Україні та надання військової допомоги, ми вирішили підготувати дані, перенесені із платформи Lime Survey, перекодувавши відповіді на питання про ЗМІ як дихотомічні і подивитися чи впливають вони на змінну в псевдометричній шкалі. Для того, щоб подивитись, чи є різниця між думками тих, хто споживає різні ЗМІ було вирішено побудувати через тест для незалежних вибірок довірчі інтервали для середніх всередині груп.

Під час проведення дослідження нами було розділено ЗМІ на міжнародні, німецькі, російські, українські, американські та інші. Розподіл споживання ЗМІ можна побачити у додатках (Додаток 2). Як вже було згадано раніше, найбільшою популярністю користуються німецькі та міжнародні джерела.

Основними питаннями, що ставились перед дослідженням є:

1. Як змінюється ставлення жителів Німеччини до вступу України в НАТО та ЄС в залежності від споживаних ЗМІ?

2. Чи відрізняється думка про надання допомоги Україні в залежності від споживаних ЗМІ?

У продовження проведеного нами аналізу ми отримали такі результати: Таблиця 6 Середні значення для респондентів, що споживають міжнародні ЗМІ та відповіли на питання “Чи готові ви бачити Україну у складі ЄС?” (EU) та “Чи готові ви бачити Україну у складі НАТО?”(NATO)

Group Statistics

[internationalen Quellen] Welchen Quellen vertraust du?		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
EU	Yes	78	1.8462	1.05777	.11977
	Not selected	23	2.7826	1.67757	.34980
NATO	Yes	80	2.0375	1.19539	.13365
	Not selected	23	2.9130	1.56417	.32615

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
EU	Equal variances assumed	19.695	.000	-3.227	99	.002	-.93645	.29018	-1.51223	-.36068
	Equal variances not assumed			-2.533	27.353	.017	-.93645	.36973	-1.69463	-.17828
NATO	Equal variances assumed	3.848	.053	-2.880	101	.005	-.87554	.30397	-1.47854	-.27254
	Equal variances not assumed			-2.484	29.775	.019	-.87554	.35247	-1.59562	-.15547

З табличок наведених нижче ми можемо побачити, що результат є значимим (менше ніж 0.05, тож такий зв'язок існує) та побачити різницю між думками тих, хто споживає міжнародні ЗМІ та тих, хто не споживає у 0.94 балів (у відповідь на питання про готовність бачити Україну в ЄС) та 0.88 балів (у відповідь на питання про готовність бачити Україну в НАТО). Тож у середньому, ті хто споживають міжнародні ЗМІ більше прихильні до думки про вступ України та ЄС.

Те ж саме ми можемо спостерігати і для респондентів, що споживають німецькі ЗМІ (Додаток 3) 0.94 та 0.73 відповідно та українські ЗМІ (Додаток 3) 0.74 та 0.7.

Але на відміну від результату аналізу отриманих відповідей тих респондентів, хто читає міжнародні, українські та німецьких ЗМІ, значення результатів для тих опитаних, хто отримує інформацію від російських та американських джерел не є значимими (Додаток 4).

Що стосується надання допомоги Україні (Додаток 5) ми можемо побачити різницю у майже один бал в залежності від того, від яких джерел респондент отримує інформацію і яким довіряє. Так, опитані, що довіряють німецьким та міжнародним ЗМІ більш схильні відноситись позитивно до надання Україні захисної амуніції.

Висновки до розділу 3

Відповідаючи на поставлені дослідницькі питання, слід сказати, що актуальні події в Україні спричинили немало хвилювань у країнах Європи, у тому числі і в Німеччині. У порівнянні з 2014 роком війна зараз сприймається, як серйозніший конфлікт, що наражає на небезпеку жителів Німеччини. І хоча напад на Німеччину здається малоімовірним, це перша за довгий проміжок часу настільки територіально та інформаційно близька війна. Через відчутну загрозу безпеці більшість жителів Німеччини готові йти на жертви, щоб відмовитись від постачання Росією газу та іншого співробітництва із цією країною. Також слід сказати, що у ході розвитку військового конфлікту в Україні розв'язаного Росією відійшло на другий план відчуття провини за скоєні збитки Німеччиною під час Другої Світової війни та “дружба” із Росією. І хоча з результатів дослідження ми можемо прослідкувати тенденцію незміни ставлення до уряду та жителів Росії, через зростаючу емпатію до жителів та влади України, більшість німців готові підтримати надання важкої зброї для захисту України. Тобто не стаючи сильно “проти” Росії та російської влади, жителі Німеччини готові підтримати Україну у боротьбі у цій війні, а також (більшість) готові бачити поряд, як члена ЄС і НАТО.

В залежності від того, які ЗМІ читають і яким довіряють, ми все ще можемо побачити різні думки щодо останнього (ті опитані, хто читає німецькі та міжнародні ЗМІ схильні більше підтримувати ідею вступу України в ЄС та НАТО) та схожу ситуацію ми можемо побачити із наданням зброї та амуніції, як допомогу Україні.

Загалом, з початку військових дій 24 лютого спостерігались сумніви щодо правильності надання Україні військової техніки від Німеччини та надання дозволу на надсилання від інших країн техніки, виробленої Німеччиною. Така непідтримка спочатку може бути продиктована

відчуттям далекості і малоїмовірності продовження війни саме на території Німеччини (це можна побачити дуже чітко порівнюючи реакцію жителів країн, що мають спільний кордон з Україною), цим же можна пояснити непопулярність ідеї створення армії ЄС. Тож відповідаючи на дослідницькі питання, основна маса жителів Німеччини не сприймають загрозу нападу на їх країну, як реальну.

Окрім нестачі продуктів, що вироблені в Україні на полицях німецьких супермаркетів та всебічного хвилювання через війну в Європі, збройний конфлікт в Україні порушив пацифістську політику Німеччини, що вона проголосила своїм напрямком після Першої та Другої Світових воєн.

Загальні висновки

До цього часу зовнішня політика Німеччини в основному була заснована на підтримці миру дипломатичними засобами та небажанні інвестувати у свій військовий потенціал. Перед загостренням війни в Україні Німеччина робила ставку на дипломатичне вирішення ситуації та відмовилася постачати оборонну зброю Україні через свою «мирну політику» та обмежувальну позицію щодо озброєнь і навіть блокувала поставки зброї зі свого союзника Естонії до України. Але зараз, з огляду на російську загрозу, Німеччина нарешті готова постійно інвестувати у свою армію та обороноздатність (Німеччина зобов'язалася постійно інвестувати понад 2% свого валового внутрішнього продукту в оборону) тим самим зменшуючи шанси на розгортання війни розпочатою Росією за межі України. Попри розпочатий збройний конфлікт, Німеччина не може відразу відмовитися від співпраці із Росією, це можна побачити як і в політичних рішеннях, так і в настроях місцевого населення. Місцева влада все ще ухиляється від відправки в Україну важкої техніки, наприклад танків. Також Німеччина протидіє повному ембарго на імпорт російської нафти та газу, оскільки вони вважаються занадто шкідливими для національної економіки. Затиснута між своєю історичною антипатією до війни та дедалі частішими закликами до розвитку не тільки економіки, але й військового потенціалу, Німеччина повинна негайно докласти всіх зусиль, щоб вжити підготовчих заходів задля припинення постачання російських енергоносіїв і швидко припинити свою залежність від російських джерел енергії.

Зважаючи на актуальні настрої населення Німеччини та вплив місцевих ЗМІ, можна сказати що хоча й ставлення до Російської влади та населення не змінилось кардинально, ми можемо спостерігати кардинальний зсув у думках людей щодо політики невтручання та

вирішення конфлікту лише мирними переговорами. Завершуючи етап обмеження лише політикою умиротворення та перебування в зоні економічного комфорту, Німеччина змінює свою роль у світі та може значно вплинути на геополітичну ситуацію у Європі.

Перелік використаних джерел

1. Майрін А. (2022) Барометр трендів: Війна в Україні [Електронний ресурс] <https://www.presseportal.de/pm/154530/5159234>
2. A big defence budget shows Germany has woken up (2022) [Електронний ресурс] <https://www.economist.com/leaders/a-big-defence-budget-shows-germany-has-woken-up/21808225>
3. Adomeit H. (2015) German-Russian Relations: Change of Paradigm versus 'Business as Usual' [Електронний ресурс] https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/ndc_120_adomeit_en_0.pdf
4. ARD-DeutschlandTREND April 2022 [Електронний ресурс] <https://www.infratest-dimap.de/umfragen-analysen/bundesweit/ard-deutschlandtrend/2022/april/>
5. ARD-DeutschlandTREND März 2022 [Електронний ресурс] <https://www.tagesschau.de/dtrend-747.pdf>
6. Bagger T. (2019) The World According to Germany: Reassessing 1989 [Електронний ресурс] <https://www.atlantik-bruecke.org/the-world-according-to-germany-reassessing-1989/>
7. Bittner J. (2019) The World Used to Fear German Militarism. Then It Disappeared [Електронний ресурс] <https://www.nytimes.com/2019/07/23/opinion/the-world-used-to-fear-german-militarism-then-it-disappeared.html>
8. Bottaro G. (2022) Germany to buy nuclear capable f-35 fighter jets [Електронний ресурс] <https://www.telegraph.co.uk/business/2022/03/14/germany-buy-nuclear-capable-f-35-fighter-jets-defence-spending/>
9. Council of the EU (2022) EU support to Ukraine: Council agrees on third tranche of support under the European Peace Facility for total €1.5 billion [Електронний ресурс] <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/04/13/eu-support-to-ukraine-council-agrees-on-third-tranche-of-support-under-the-european-peace-facility-for-total-1-5-billion/>
10. Drake B. (2022) In Germany, U.S., polls find little support for military aid to Ukraine [Електронний ресурс] <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2014/05/01/in-germany-u-s-polls-find-little-support-for-military-aid-to-ukraine/>

11. Eberle J. (2022) Germany Has Never Been a Pacifist Power [Электронный ресурс] <https://foreignpolicy.com/2022/04/04/germany-pacifism-military-defense-ukraine-war-scholz/>
 12. Eckert V., Abnett K. (2022) Factbox: How dependent is Germany on Russian gas? [Электронный ресурс] <https://www.reuters.com/world/europe/how-much-does-germany-need-russian-gas-2022-01-20/>
 13. Eddy M. (2022) Why Germany Can't Just Pull the Plug on Russian Energy [Электронный ресурс] <https://www.nytimes.com/2022/04/05/business/germany-russia-oil-gas-coal.html>
 14. Gathmann F. (2022) Inside Germany's Foreign and Security Policy Revolution [Электронный ресурс] <https://www.spiegel.de/international/germany/standing-up-to-putin-inside-germany-s-foreign-and-security-policy-revolution-a-31fd2aba-bc08-4711-bb98-bd9fab99d908>
-
15. German anxieties grow as Ukraine war continues (2022) [Электронный ресурс] <https://www.dw.com/en/german-anxieties-grow-as-ukraine-war-continues/a-61204219>
 16. Fraser G. (2022) German pacifism is dead [Электронный ресурс] <https://unherd.com/2022/03/german-pacifism-is-dead/>
 17. Furlong R. (2004) Ghetto woes afflict Russian-Germans [Электронный ресурс] <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4076245.stm>
 18. Global survey shows three in five willing to fight for their country (2015) [Электронный ресурс] <http://gallup-international.bg/en/Publications/2015/220-WIN-Gallup-International%E2%80%99s-global-survey-shows-three-in-five-willing-to-fight-for-their-country>
 19. Heinrich R. (2022) ARD-DeutschlandTREND Februar 2022 [Электронный ресурс] <https://www.infratest-dimap.de/umfragen-analysen/bundesweit/ard-deutschlandtrend/2022/februar/>
 20. Hofmeier L. (2022) Nun erkennt die Generation Merkel ihren pazifistischen Irrtum [Электронный ресурс] <https://www.welt.de/politik/deutschland/plus237139201/Krieg-in-der-Ukraine-Generation-Merkel-erkennt-pazifistischen-Irrtum.html>

21. Karnitsching M. (2022) How Germany helped blaze Putin's path into Ukraine [Электронный ресурс] <https://www.politico.eu/article/how-germany-helped-blaze-vladimir-putin-path-into-ukraine/>
22. Kirschbaum E.(2022) Germany shakes off post-World War II timidity to back Ukraine defense against Russia [Электронный ресурс] <https://www.latimes.com/world-nation/story/2022-02-27/germany-post-world-war-ii-ukraine-russia>
23. Krastev I., Leonard M. (2022)The crisis of European security: What Europeans think about the war in Ukraine [Электронный ресурс] <https://ecfr.eu/wp-content/uploads/2022/02/the-crisis-of-european-security-what-europeans-think-about-the-war-in-ukraine.pdf>
24. Majority of Germans worried about 'major war in Europe' (2022) [Электронный ресурс] <https://www.thelocal.de/20220304/majority-of-germans-worried-about-major-war-in-europe/>
25. Mankoff J.(2020) Ghetto woes afflict Russian-Germans [Электронный ресурс] <https://www.csis.org/analysis/russian-influence-operations-germany-and-their-effect>
26. Meister S. (2022) Germany's Role and Putin's Escalation Dominance in Ukraine [Электронный ресурс] <https://www.wilsoncenter.org/blog-post/germanys-role-and-putins-escalation-dominance-ukraine>
27. Müller C. (2022) Mehrheit unterstützt deutschen Ukraine-Kurs [Электронный ресурс] <https://www.tagesschau.de/inland/deutschlandtrend/deutschlandtrend-2925.htm>
28. Neitzel S. (2020) Vom Kaiserreich zur Berliner Republik – eine Militärgeschichte [Электронный ресурс] <https://www.ullstein-buchverlage.de/nc/buch/details/deutsche-krieger-9783549076477.html>
29. Raqué K.-H. (2022) The End of (Unconditional) Pacifism [Электронный ресурс] <https://www.freiheit.org/krieg-europa-das-ende-des-pazifismus>
30. Patel M.(2022) Explained: What's made Germany shed its pacifism after the invasion of Ukraine? [Электронный ресурс] <https://indianexpress.com/article/explained/whats-made-german-shed-its-pacifism-after-the-invasion-of-ukraine-7797948/>
31. Poll: Nearly half of Germans want more action on Ukraine (2022) [Электронный ресурс] <https://www.dw.com/en/poll-nearly-half-of-germans-want-more-action-on-ukraine/av-61406286>

32. Potsdam Agreement (1950) [Электронный ресурс]
https://www.nato.int/ebookshop/video/declassified/doc_files/Potsdam%20Agreement.pdf
33. Rathbun B. C. (2006) The Myth of German Pacifism [Электронный ресурс]
https://dornsife.usc.edu/assets/sites/897/docs/Myth_of_German_Pacifism.pdf
34. Stavridis S. (2001) Why the 'Militarising' of the European Union is strengthening the concept of a 'Civilian power Europe' [Электронный ресурс]
https://www.researchgate.net/publication/4772908_Why_the_'Militarising'_of_the_European_Union_is_strengthening_the_concept_of_a_'Civilian_power_Europe'
35. Stengel F. A. (2020) The Politics of Military Force [Электронный ресурс]
https://www.press.umich.edu/10154836/the_politics_of_military_force
36. Stenke W. (2020) Das „Deutsche Manifest“ gegen die Wiederbewaffnung [Электронный ресурс]
<https://www.deutschlandfunk.de/vor-65-jahren-das-deutsche-manifest-gegen-die-100.html>
37. Syria: Germany rejects US demand for ground troops (2019)
[Электронный ресурс] <https://www.dw.com/en/syria-germany-rejects-us-demand-for-ground-troops/a-49512273>

38. Szabo S. F. (2020) No Change Through Trade [Электронный ресурс]
<https://berlinpolicyjournal.com/no-change-through-trade/>
39. Tantussi M. (2022) Germans turn their backs on pacifism after Putin betrayal [Электронный ресурс]
<https://www.thetimes.co.uk/article/germans-turn-their-backs-on-pacifism-after-putin-betrayal-jq6vzvsr7>
40. Ukraine Through German Eyes (2018) [Электронный ресурс]
[https://www.giz.de/en/downloads/Ukraine%20Through%20German%20Eyes_en%20\(spread\).pdf](https://www.giz.de/en/downloads/Ukraine%20Through%20German%20Eyes_en%20(spread).pdf)
41. Walter F.(2007) Aufstand der Atomforscher [Электронный ресурс]
<https://www.spiegel.de/geschichte/adenauers-atompolitik-a-948879.html>

Додатки

Додаток 1 Опитування (анкета)

1. Скільки Вам років?

2. Ваша стать?

- жіноча
- чоловіча
- інше

3. Як довго Ви проживаєте в Німеччині?

- до півроку
- менше року
- рік та більше
- більше 5 років
- більше 10 років
- все своє життя

4. Звідки Ви приїхали до Німеччини?(відкрите питання)

5. Що найкраще описує ваше ставлення до подій 2014 року в Криму?

- Я підтримую введення Російських військ в Україну в 2014 році та референдум
- я маю нейтральне ставлення до подій 2014 року
- я не підтримую введення військ в Україну Росією у 2014 році
- я не чув про ці події
- складно сказати

6. Що найкраще описує ваше ставлення до подій 2014 року в Донецьку та Луганську?

- Я підтримую військові дії у Донецьку і Луганську, що розпочались у 2014 році

- я маю нейтральне ставлення до подій 2014 року
- Я не підтримую військові дії у Донецьку і Луганську, що розпочались у 2014 році
- я не чув про ці події
- складно сказати

7. Які мотиви Росії на Ваш погляд? (сумісні)

- Визволення України від нацистів
- Росія намагається запобігти розширенню НАТО на захід
- спроба створення русского міра або відновлення ССРСР чи його частини
- знищення демократії в Україні, як небезпечного для Росії прикладу
- захоплення територій України для приєднання їх до складу Росії
- визволення українців із окупованих територій
- не дуже цікавлюсь новинами та ситуацією в Україні
- складно сказати

8. З яких джерел Ви отримуєте інформацію про ситуацію в Україні?

- З телебачення
- З інтернет порталів новин
- З груп у месенджерах та соціальних мережах
- Від знайомих, друзів, родичів
- З радіо
- З друкованих газет
- Інше

9. Яким джерелам довіряєте?

- міжнародним джерелам
- німецьким джерелам
- російським джерелам
- українським джерелам
- американським джерелам
- інше

10. Чому Ви довіряєте цим джерелам? (відкрите питання)

11. Якими для вас є очікувані результати війни?

- Україна відновить контроль над всією територією, яка належала Україні до 24 лютого 2022 року
- Україна поверне її кордони, визначені до 2014 року (з Кримом і Донбасом включно)
- Україна погодиться віддати частину території Росії (наприклад Крим і частину Донбасу)
- Росія захопить усю територію України
- складно сказати

12 Оцініть будь ласка наступні твердження від 1 до 5, де 1 це зовсім не погоджуюсь, а 5 - повністю погоджуюсь

Війна порушила мої плани

Я відвітую антивоєнні протести

Я підтримую надання Україні амуніції (шоломи, бронежилети, взуття тощо)

Я підтримую надання оборонної зброї (протитанкові та протиракетні комплекси)

Я підтримую введення санкцій проти Росії

Я підтримую повне нафтове ембарго щодо Росії

13. Оцініть будь ласка наступні твердження від 1 до 5, де 1 це так, змінилися в гірший бік, а 5 - так, змінилися в кращий бік

Моя думка щодо російського уряду суттєво змінилась порівняно з 2021 роком

Мої почуття до росіян істотно змінилися

Російський народ повинен відчувати відповідальність за дії своєї влади

14. Чим Ви особисто готові пожертвувати заради припинення війни та припинення нападу з боку Росії?

- зростання цін на продукти

- зростання цін на газ (опалення)
- менший вибір товарів (урядовий показник інфляції воєнного часу)
- Я піду в армію, якщо Німеччина офіційно вступить у війну
- Я готовий стати волонтером в іноземному легіоні
- доступ до деяких пільг(менша допомога по безробіттю, пізніший пенсійний вік, менші субсидії на сонячну енергію)
- нічим не готовий пожертвувати

15. Дайте оцінку від 1 до 5 де 1- дуже низьким, а 5- дуже високим

Яким на вашу думку є шанс того, що Росія нападе на Польщу?

Яким на вашу думку є шанс того, що Росія нападе на країни Прибалтики [Естонія, Латвія, Литва]?

Яким на вашу думку є шанс того, що Росія нападе на Німеччину?

Яким на вашу думку є шанс того, що Росія вдарить тактичною ядерною (хімічною чи іншою зброєю масового знищення) зброєю по території Польщі?

Яким на вашу думку є шанс того, що Росія вдарить тактичною ядерною (хімічною чи іншою зброєю масового знищення) зброєю по території країн Прибалтики?

Яким на вашу думку є шанс того, що Росія вдарить тактичною ядерною (хімічною чи іншою зброєю масового знищення) зброєю по території Німеччини?

16. На вашу думку, чи готовий блок НАТО повноцінно (з введенням військ та завданням ударів по агресору) захищати країни Прибалтики та Польщу, які є членами НАТО?

- так
- скоріше так, ніж ні
- однаково як так, так і ні
- скоріше ні, ніж так
- ні

17. Після якої з наведених нижче подій, на вашу думку, німецька армія має направити власні війська в конфлікт із Росією?

- Війни проти України достатньо, щоб Німеччина взяла участь
- Підтверджується, що Росія використовує хімічну або біологічну зброю в Україні
- Підтверджується застосування Росією ядерної зброї в Україні
- Російські танки рухаються та займають територію Фінляндії (не НАТО)
- Росія збила шведський військовий літак над водами Швеції (не НАТО)
- Російська ракета вбила польських солдатів у їхніх казармах у Польщі.
- Російська ракета, випущена з Калінграда, вдарила по центру Берліна, загинули мирні жителі.

18. Чи готові ви бачити Україну у складі ЄС?

- так
- скоріше так, ніж ні
- однаково як так, так і ні
- скоріше ні, ніж так
- ні

19. Чи готові ви бачити Україну у складі НАТО?

- так
- скоріше так, ніж ні
- однаково як так, так і ні
- скоріше ні, ніж так
- ні

20. На вашу думку, чи повинна Німеччина зараз відмовитись від експорту у Росію?

- так, у будь-якому випадку, навіть якщо це є збитковим і може вдарити по кишені громадян
- так, але якщо це не відобразиться на рівні життя громадян
- так, але поступово/частково
- ні, у будь-якому випадку
- складно сказати

21. На вашу думку, чи повинна Німеччина зараз відмовитись від імпорту енергоносіїв з Росії?

- так, у будь-якому випадку, навіть якщо це є збитковим і може вдарити по кишені

громадян

- так, навіть якщо це негативно відобразиться на рівні життя громадян
- ні, бо це негативно відобразиться на рівні життя громадян
- ні, у будь-якому випадку
- складно сказати

22. Як часто ви дивитесь новини?

- кожні декілька годин та частіше
- декілька раз на день
- один раз на день
- один раз на декілька днів
- один раз на тиждень
- один раз на декілька тижнів і рідше
-

23. Як ви вважаєте, як на вас впливає перегляд новин останнім часом?

Оцініть від -2 до 2, де -2 це значно гірше, 0 - без змін, 2 - значно краще

24. Якщо Росія атакує Німеччину, я:

- залишусь в Німеччині та братиму участь в обороні країни
- залишусь, але не братиму участь у воєнних діях
- переїду до іншої країни ЄС
- переїду до іншої країни за межами ЄС
- важко сказати

25. Оцініть будь-ласка наступні твердження від 1 до 5, де 1 - повністю не погоджуюсь, а 5 - повністю не погоджуюсь

Я підтримую створення армії ЄС

Європа була б в цілому більш процвітаючою без будь-якої агресивної авторитарної військової сили.

Якщо нинішній російський уряд буде повалено зсередини, новий обраний російський уряд міг би бути менш агресивним

Жителі Російської Федерації могли б розвинути більш цивілізоване суспільство, якби НАТО повністю перемогло нинішній уряд і допомогло б у відбудові, подібній Німеччині після Другої світової війни

Додаток 2 Розподіл споживання ЗМІ опитаними жителями Німеччини

[internationalen Quellen] Welchen Quellen vertraust du?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Not selected	23	22.3	22.3	22.3
	Yes	80	77.7	77.7	100.0
	Total	103	100.0	100.0	

[deutschen Quellen] Welchen Quellen vertraust du?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Not selected	24	23.3	23.3	23.3
	Yes	79	76.7	76.7	100.0
	Total	103	100.0	100.0	

[russischen Quellen] Welchen Quellen vertraust du?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Not selected	97	94.2	94.2	94.2
	Yes	6	5.8	5.8	100.0
	Total	103	100.0	100.0	

[ukrainische Quellen] Welchen Quellen vertraust du?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Not selected	81	78.6	78.6	78.6
	Yes	22	21.4	21.4	100.0
	Total	103	100.0	100.0	

[amerikanischen Quellen] Welchen Quellen vertraust du?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Not selected	71	68.9	68.9	68.9
	Yes	32	31.1	31.1	100.0
	Total	103	100.0	100.0	

Додаток 3

Середні значення для респондентів, що споживають німецькі ЗМІ та відповіли на питання **“Чи готові ви бачити Україну у складі ЕС?” (EU)** та **“Чи готові ви бачити Україну у складі НАТО?”(NATO)**

Group Statistics

[deutschen Quellen] Welchen Quellen vertraust du?		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
EU	Yes	78	1.8462	1.04542	.11837
	Not selected	23	2.7826	1.70445	.35540
NATO	Yes	79	2.0633	1.20194	.13523
	Not selected	24	2.7917	1.58743	.32403

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
EU	Equal variances assumed	21.358	.000	-3.227	99	.002	-.93645	.29018	-1.51223	-.36068
	Equal variances not assumed			-2.500	27.057	.019	-.93645	.37460	-1.70499	-.16792
NATO	Equal variances assumed	4.070	.046	-2.404	101	.018	-.72838	.30296	-1.32936	-.12739
	Equal variances not assumed			-2.074	31.428	.046	-.72838	.35112	-1.44409	-.01266

Додаток 4

Середні значення для респондентів, що споживають американські ЗМІ та відповіли на питання **“Чи готові ви бачити Україну у складі ЕС?” (EU)** та **“Чи готові ви бачити Україну у складі НАТО?”(NATO)**

Group Statistics

[amerikanischen Quellen] Welchen Quellen vertraust du?		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
EU	Yes	31	1.9677	1.07963	.19391
	Not selected	70	2.1000	1.36361	.16298
NATO	Yes	32	2.0938	1.20106	.21232
	Not selected	71	2.2958	1.38764	.16468

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
EU	Equal variances assumed	3.391	.069	-.477	99	.634	-.13226	.27705	-.68199	.41748
	Equal variances not assumed			-.522	71.784	.603	-.13226	.25330	-.63724	.37272
NATO	Equal variances assumed	1.663	.200	-.712	101	.478	-.20202	.28385	-.76511	.36107
	Equal variances not assumed			-.752	68.535	.455	-.20202	.26870	-.73813	.33408

Додаток 5

Середні значення для респондентів, що споживають міжнародні ЗМІ та відповіли на питання “Оцініть будь ласка наступні твердження від 1 до 5, де 1 це зовсім не погоджуюсь, а 5 - повністю погоджуюсь.

Я підтримую надання Україні амуніції (шоломи, бронезилети, взуття тощо)”

Group Statistics

[internationalen Quellen] Welchen Quellen vertraust du?		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
[Ich unterstütze die Bereitstellung von Ausrüstung an die Ukraine (Helme, Rüstung, Schuhe etc.)] Bitte bewerte die folgenden Aussagen auf einer Skala von 1 bis 5. Die 1 bedeutet, dass du der Aussage entschieden widersprichst, während die 5 bedeutet, da	Yes	80	4.35	1.202	.134
	Not selected	23	3.48	1.755	.366

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
[Ich unterstütze die Bereitstellung von Ausrüstung an die Ukraine (Helme, Rüstung, Schuhe etc.)] Bitte bewerte die folgenden Aussagen auf einer Skala von 1 bis 5. Die 1 bedeutet, dass du der Aussage entschieden widersprichst, während die 5 bedeutet, da	Equal variances assumed	14.601	.000	2.745	101	.007	.872	.318	.242	1.502
	Equal variances not assumed			2.236	28.197	.033	.872	.390	.074	1.670

Середні значення для респондентів, що споживають німецькі ЗМІ та відповіли на питання **“Оцініть будь ласка наступні твердження від 1 до 5, де 1 це зовсім не погоджуюсь, а 5 - повністю погоджуюсь.**

Я підтримую надання Україні амуніції (шоломи, бронежилети, взуття тощо)”

Group Statistics

[deutschen Quellen] Welchen Quellen vertraust du?		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
[Ich unterstütze die Bereitstellung von Ausrüstung an die Ukraine (Helme, Rüstung, Schuhe etc.)] Bitte bewerte die folgenden Aussagen auf einer Skala von 1 bis 5. Die 1 bedeutet, dass du der Aussage entschieden widersprichst, während die 5 bedeutet, da	Yes	79	4.35	1.199	.135
	Not selected	24	3.50	1.745	.356

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
[Ich unterstütze die Bereitstellung von Ausrüstung an die Ukraine (Helme, Rüstung, Schuhe etc.)] Bitte bewerte die folgenden Aussagen auf einer Skala von 1 bis 5. Die 1 bedeutet, dass du der Aussage entschieden widersprichst, während die 5 bedeutet, da	Equal variances assumed	14.997	.000	2.730	101	.007	.854	.313	.234	1.475
	Equal variances not assumed			2.244	29.889	.032	.854	.381	.077	1.632

Середні значення для респондентів, що споживають українські ЗМІ та відповіли на питання **“Оцініть будь ласка наступні твердження від 1 до 5, де 1 це зовсім не погоджуюсь, а 5 - повністю погоджуюсь.**

Я підтримую надання Україні амуніції (шоломи, бронежилети, взуття тощо)”

Group Statistics

	[ukrainische Quellen] Welchen Quellen vertraust du?	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
[Ich unterstütze die Bereitstellung von Ausrüstung an die Ukraine (Helme, Rüstung, Schuhe etc.)] Bitte bewerte die folgenden Aussagen auf einer Skala von 1 bis 5. Die 1 bedeutet, dass du der Aussage entschieden widersprichst, während die 5 bedeutet, da	Yes	22	4.68	.894	.191
	Not selected	81	4.01	1.462	.162

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
[Ich unterstütze die Bereitstellung von Ausrüstung an die Ukraine (Helme, Rüstung, Schuhe etc.)] Bitte bewerte die folgenden Aussagen auf einer Skala von 1 bis 5. Die 1 bedeutet, dass du der Aussage entschieden widersprichst, während die 5 bedeutet, da	Equal variances assumed	12.012	.001	2.042	101	.044	.669	.328	.019	1.320
	Equal variances not assumed			2.674	54.994	.010	.669	.250	.168	1.171